

MINNA LINDGREN

**RAEVUKAS
LESK**

Soome keelest tõlkinud Ülle Tarum

„*Kaiken me jaamme! Toisiamme tukekaamme!*“* Keegi röökis mu kõrva ääres, halastamata nii oma häälepaeltele kui ka minu trumminahkadele. Pöördusin nõrdinult hääle suunas lootuses, et mu pilk hävitab tolle kisakõri lauluhimu. Mu selja taga õõtsutas end pikka kasvu punasejuukseline naine, täitsa võõras nägu. Ta ei pööranud mulle vähimatki tähelepanu, vaid klammerdus mööda kõndiva Valtoneni külge nii jõuliselt, et too oleks äärepealt kukkunud. „*Aikuinen nainen tuntee arvon rakkauden,*“** kõõrutas punapea edasi ja embas kirglikult Valtoneni, kes põrmugi vastu ei hakanud. Naise paremas käes kõikuv veiniklaas lendas kõrgele õhku ja selle sisu paiskus mu pluusile. Mu silme ees toimus ühekorraga kaks plahvatuslikku

---

* *Kõike me jagame. Üksteist siis toetagem.* Sõnad 1980-ndate aastate populaarsest laulust „*Aikuinen nainen*“ („*Täiskasvanud naine*“), originaal Totò Savio „*Maledetta Primavera*“. (*Siin ja edaspidi tõlkija märkused*)

** *Täiskasvanud naine tunneb armastuse väärtust.* (Samast laulust)

sündmust: Valtoneni ja punapea armuleegi lahvatamine ning restorani põrandale kildudeks purunev klaas. Tundsin, kuidas jahe vein mu särgi rinnaesisel ebameeldivaks plärakaks valgus ja ihule kleepus.

„Ära muretse, pole hullu,“ pobises kõhetu nahktagis mees ja surus oma käe veiniplekile, justkui imeks ta ketendav nahk vedeliku riidest välja. „Sul on tõesti ilusad rinnad, mõnusalt pringid,“ kiitis ta ja vaatas kaugusse, kus baarileti ümber tungles jooke himustav rahvahulk.

Mul oli kange kiusatus tüübile virutada, kuid teadsin, et midagi sellist ei passi kohe kindlasti teha siin kõrtsiõhtul, kus igat sorti ligiajamine on enam kui soovitatav. Tuleb olla sundimatu ja avatud, käituda vabalt ning lasta end vooluga kaasa viia – nõnda Pike mulle ju alatasa korrutas. „Muidu jääd ilma!“

Seega tänasin viisakusest toda pikka selli, kelle käed ei teadnud kaugeltki kogu tõtt mu kaunite rindade kohta. „Äkki ikkagi ei käperdaks,“ ütlesin ja lükkasin ta kämblad oma tissidelt nagu kogenud lasteaiakasvataja viieaastase jõmpsika käbarrad mängukaaslase palli küljest. Mu austaja hõõrus sõrmeotstega oma kuuldeaparaati ja läks järgmisi rindu jahtima.

Otsisin pilguga Piket ja Hellut, olin nad kuidagi silmist kaotanud. Kolmapäeva õhtu oli täies hoos. Restoranis oli rahvast liiga palju, kõik juba üsna vintis. Muusika mürtsus nii valjult, et inimesed pidid üksteisele kõrva karjuma, mistõttu lärm muutus veelgi kõrvulukustavamaks. Mõni üksik vast kuulis, mida ta kaaslane huikas, kuid siinses melus polnudki sel mingit tähtsust. Otsiti kontakti, kobati ringi ja kallistati üksteist ohjeldamatult, nagu viimsepäeva ootuses, sõna otseses mõttes.

Nädala eest ärkasin ma Keravas. See oli paras šokk. Valtonen on küll vana tuttav, kuid seks sõbraga poleks pidanud olema minu teema. Mul olid tollest ööst üksnes ähmased mälestused,

üks katke piinlikum kui teine, ja need panid higi voolama nagu menopausi ajal. Seitse ööd olin olnud ärkvel ja imestanud, miks ei suutnud ma unustada paari pistelist mälu piltilt, et see öö mu elust igaveseks kaoks. Nüüd jälgisin punapea ja Valtoneni üha eskaleeruvat kirge kergendustundega: seekord pole mul õnneks tarvis oma sõbra kavatsusi tõrjuda. Eks see läinudnädalanegi oli olnud kaitsetaktika, kuni hommikuni välja – vähemasti püüdsin niimoodi seda meenutada.

Pärast seda, kui Pike linna tagasi tuli, oli elu olnud üks suur pidu. Või siis kaos, kuidas võtta. Pike ütles, et oli terve suve kuival, seega pärast nelja kuud suvilas konutamist taas inimeste sekka pääsenud, kuulutas ta tsölibaadi haiguseks.

Ka täna algas kõik süütust šampajoomisest ühel Esplanadi terrassil. Kavatsesime lihtsalt istuda päikese käes ja vaadata, kuidas turistid ringi sagivad, kuid Pike oli erilises hoos, kiskus aga suitsu teise järel ja pildus roppusi. Ta ei saanud üldse aru, miks ma Keravas juhtunu pärast põen. Tema meelest oli „sitta kanti tore“ – nagu ta oma ramedal moel väljendus –, et ka mina hakkasin lõpuks osa saama sellest lõbust, mida argipäevaõhtuti Helsingi südalinnas pakutakse. „Kõrtsid on vabu mehi täis! Halleluuja, mehi nagu muda!“

Pike sõnul on turg praegu rohkem kui eales varem vabade naiste päralt – just selliste, nagu meie oleme. „Me oleme õitsuvad, targad, ilusad, terved ja vabad! Me oleme kuningannad, mõikad!“ Pole tarvis muud kui peale lennata ja endale parim välja valida. Valtonen. Ja ma ei saanud Pikelt mingit kaastunnet, ehkki rääkisin, kuidas vihkasin ennast K-liini rongis Keravast ära sõites nii, et oleksin vaat et oksendanudki, kui rongis oleks vets olnud. Pike väitis, et neis rongides on vetsud. Ja ta ei näinud vanas tublis Valtonenis midagi halba.

„Ta on vastupandamatult mehelik, kahtlemata pisut ülekaaluline, ent igati usaldusväärne ja heasoovlik. Mida sa hing veel

ihkad?“ Pike kõhistas kähedat suitsetajanaeru ja tonksas mind pisut liiga kõvasti küünarnukiga. Tema meelest on fantastiliselt vahva olla vastutustundetut ja vaba. Just nii ta ütleski: vastutustundetut ja vaba. Mõlemad ideed olid minu jaoks täiesti uued. Võtab üksjagu aega, et millegi sellisega kohaneda.

„Me pole ju mingid pubekad enam,“ laskis Pike edasi. „Meil ei ole midagi kaotada. Nii et naudime elu ja kepime, hi-hi-hii ... Valtonenist võib ju alustada, kuid ära nüüd paigale tammuma jää!“ Ütlematagi selge, et ka Pikel on oma möödaniikusla.

Kui päike enam terrassile ei paistnud, olime ära joonud pudeli vahuveini ja helistanud Hellule, et ta tuleks ja aitaks teisestki jagu saada. Mingil ajal läksime siis kolmekesi naeru lõkerdades edasi Igihalja restorani, mis sel hetkel oli veel peaaegu tühi. Kuid nüüd ma ei teadnud enam, mis kell on, ja kuna lahtuva joobe tõttu hakkas meel haledaks minema, tundsin, nagu oleksin ainsana üksi kesk tohutut, tihedalt üksteise vastu surutud inimmassi. Mu sõbrad olid kadunud. Hellu oli öelnud, et läheb jälle tualetti, ja pärast seda ei näinud ma teda kusagil. Pike oli jupp aega tagasi putkanud õue suitsu tegema.

Hulk purjus inimesi kõikus ja õõtsus nagu suur kalaparv – tõi küll, kohmakamalt ja ettearvamatumalt. Meenutasin, kuidas Olli oli kunagi ammu pidanud mulle loengu karjaintellektist ja selle füüsikalisest aspektist võttes põnevast loogikast. Või tähendab karjaintellekt nüüdisajal ehk midagi muud, info-tehnoloogiaga seotut? Igatahes oli intellekt mu ümber lainetavast massist kaugel.

Riietus pakkus sel peol vägagi kirevat vaatepilti. Nii mõnedki olid oma parimad hilbud välja otsinud, naiste dekolteed olid paljulubavad ja kõrvarõngad pirakad. Juukselakki ja vahtu oli soengutele kõvasti pihustatud, ja mida kõrtsum huulevärv, seda priiskavamalt oli sellega ümber käidud. Lühikesed

seelikud, erksad värvid, kookonkleidid ja kontskingad. Meestel aga enamjaolt igikestvad hallid ülikonnad – nagu ka sel habemikul, kelle laua poole karjaintellekt mind nüüd kontrollimatult tõukas.

Prantsatasin mehele sülle ja too võttis taevast langeva kingituse rahulikult vastu, justkui oleks oodanud mind terve õhtu või koguni terve elu. Tundsin enda ümber ta tugevaid käsivarsi. Olin parajalt kohkunud, sikutasin kleidiserva allapoole ja palusin vabandust, ehkki vaevalt mees seda üldse kuulis.

„*Ei oo, ei tuu, ei tipu lämpöö* enkä sano juu,“^{**} huilgasid kõrtsilised kooris. Kaugel saali teises otsas märkasin Hellut. Ta tantsis ja laulis ning tal paistis lõbus olevat. Hellu mustast polka-soengust sai lendlev pööris, kui ta end nõtkutas sellise hooga, nagu kaaluks 20 kilo vähem ja oleks 50 aastat noorem. Habemik, kelle süles ma ikka veel vähkresin, naeratas pisut lõbusatult ja aitas mu püsti. Siis tõusis ka ise ja pakkus mulle tooli enda kõrval: „Ole lahke, istu.“

„*Ei mua hilpeät hidalgot vie minnekään, se on kyllä noutänk juu!*“^{***} Pike mõirgas järsku otse mu nina ees ja potsatas kogu raskusega lauale istuma. Sülge pritsis laias kaares, kui ta oma kiremise lõpetuseks naerda kõkutas. „Sinul igatahes on üks täitsa elus vahva hidalgo juba peos,“ lällas ta ja sasis oma kleepuvate sõrmedega võõra mehe juukseid. Haistsin äsja tõmmatud sigaretti, mis vaid vaevu varjas alkoholilehka. Pike tõusis, rapsas laua külge takerdunud seeliku lahti, pöördus ja hõikas lahkudes:

---

* *Ei, ma ei saa, ei paku hellust ega ütle jaa.* Avataktid Jori Sivoneni loodud ja Lea Laveni esitatud hitist „*Ei oo, ei tuu*“, mis 1979 võitis ülekaalukalt Syksyn Sävel konkursi. Eestis sai laul üldtuntuks Heidi Tamme esituses pealkirjaga „*Ei nii, ei naa*“ (*Ei nii, ei naa mu südant nii lihtsalt võita küll ei saa*).

** *Ei vahvad hidalgod mind kubugi vii, see tähendab selgelt ju: tänan, eii!* (Samast laulust)

„Õnn kaasa, plika, homme kõllame!“

Valtonen oli pisut kaugemal, ta kirehetk punaste juustega naisega oli lõppenud ja nüüd oli ta otsustanud kindla peale välja minna, hakates Piket enda järel välisukse poole tirima.

„Vabandust,“ ütlesin.

See oli ilmselt oma seitsmes vabandus, mille ma tolele hallipäisele tundmatule poetasin, ja seegi tegi talle vaid nalja. Tundsin end narrina ning kahetsesin kõike. Kahetsesin, et olin Pikele ja Hellule helistanud. Kahetsesin, et olin lasknud neil end jommis peaga meelitada siia argiõhtusele lihaturule, nagu Valtonen sellist tralli nimetas.

„Sa peaksid ju küll teadma, mida meie, mehed, sealt otsime. Viina ja säärejooksu!“ seletas ta tol ööl Keravas seksi nuiates. Keeldumine tähendanuks kokkuleppe rikkumist. Kõige mee-
leheitlikumal hetkel rõhus ta probleemi majanduslikule kül-
jele ning mainis, kui palju üks potentsitablitike maksab. „Neid
sotskindlustus ei kompenseeri. Ehkki peaks.“ Ja spetsiaalselt
minu pärast oli ta endale seda kallist kraami manustanud.

Kahetsesin, et polnud tänagi märganud õigel ajal koju minna, vaid jölkusin tahtetult teiste sabas kaasa nagu tobe teismeline. Kahetsesin, et olin oma vahuveini järele lehkavas pluusis sattunud istuma siia tolle tundmatu mehe kõrvale. Mul oli enda pärast piinlik.

„Pluus lödistati täis, oli üks suurt kasvu naine ...“

Vaatasin võõrast ja mu mõttelõng kadus käest – kui seda oli üldse olnudki.

Nägin halle silmi, millest kumas vastu kummaliselt jõuline naeratus ning tundsin, kuidas naer tahtis valla pääseda. Ma ei kontrollinud end enam. Naersin oma kohmetuse, häbi ja kahet-
suse üle, kindlasti ka vintisoleku üle ja selle üle, kui koomiline
kõik järsku tundus. Mida muud ma oleksingi teha saanud? Ka

mees naeris, ning me naerule ei oleks võib-olla lõppu tulnudki, kui see poleks meid suudluseni viinud. Sellise suudluseni, millest olin vaid viletsatest raamatutest lugenud ja mis kestis pisut kauem kui olnuks sünnis, kuid lõppes siiski enne, kui piinlikuks muutus. Suudlusest oleks tavaliselt vaid käeviibe ühise taksoni ja kõige muuni, mis lõpeks alles järgmisel hommikul, mil ma taas peaksin võõra äärelinna ühistranspordiga tutvust tegema ...

Kuid nõnda siiski ei läinud. Mees lõpetas sama otsustavalt kui oli alustanud, ütles oma nime ja me tutvustasime endid teineteisele nii akuraatselt, nagu oli kombeks vanadel aegadel. Kätlesime ja ma peaaegu et tegin kniksu. Seejärel ütles ta, et läheb koju magama ja kiirustas minekule, et viimasele bussile jõuda. Seisin rabatuna nagu narr laua kõrval ja oleksin sinna ilmselt niimoodi jäänud kuni tulede vilgutamiseni, kui Hellu poleks mind reaalsusesse tagasi toonud.

„Õudne, sul on ju huulevärv puhta laiali!“ Hellu vedas mu energiliselt naiste tualetti, et ma end korda teeksin. Tuhlasin ridikülis, ent huulepulka ei suutnud leida. Mu käed värisesid ja süda peksles. Püüdsin keskenduda olulisele, nimelt huulepulgale, see oli ju põhiprobleem – kohe kindlasti oli see mul kaasas, mäletasin täpselt, et viimati võõpasin huuli teel Esplanadilt siia. Tema nimi oli Kari Kirjosiipi*.

„See pole küll õige nimi,“ märkis Hellu ja vaatas end ärritunult peeglist. „Kuidas küll saavad juuksed niimoodi igas suunas turritada?“

Järsku paugatas uks ja vetsu saabus lärmakalt Pike. Mingil põhjusel ei olnudki ta Valtoneniga kaasa läinud. „Veel,“ ütles ta, samal ajal peeglistse vaatamata kammisabaga oma juukseid kohevamaks sättides. „Valtonen käib kah. Kuivale ma ei kavatse jääda.“

---

* Liblikaliik; tõlkes: kirjutiib

Pike ja Hellu hurjutasid mind, et olin nii kompu mehe käest lasknud, tolle Kari Kirjosiipi, kui see ikka oli ta nimi. „Häid suudlejaid leiab harva,“ seletas Pike ja jagas õpetussõnu, kuidas kõigist, kes on väärt rohkem kui seitse palli, tuleb küünte ja hammastega kinni hoida. Tema andis meestele akadeemilisi hindesid ja mõõtis nende käsi, sest tal oli „tohutuse koguses empiirilistel andmetel“ põhinev teooria mehe käe ja suguelundi suuruse seose kohta.

Mu peas sumises, hoidsin vaevaga tagasi luksatusi ja imestas, kuidas Pike ja Hellu puhul paistis, nagu nad polekski üldse joonud.

„Ma olen sigatäis,“ luiskas Pike ja naeris kähisevalt.

„Meie vanuses ei olda sigatäis,“ itsitas Hellu. „Me oleme lihtsalt natuke svipsis või meeldivalt vindised.“

See ajas Pike ilmselgelt närvi. *Meie vanuses* oli midagi, mida kunagi öelda ei tohiks.

„See on sama jube kui *mina sinu vanuses*. Ärge iial öelge nii, kui te ei taha kõlada nagu saja-aastased. Või nagu oma emad.“

Pike vahutas vihast. Vanus on ju ainult number! Nõme number! Hellu teadis juba, mis nüüd järgneb, ja hiilis rohkem sõnagi lausumata minema, heitis mulle vaid peeglis kiire pilgu ning pilgutask silma. Ajas hinge täis, et mina ei osanud soovi korral niimoodi lihtsalt jalga lasta! Olin Pike raevupuhangu käes lõksus.

Silmitsesin ta kolme värviga toonitud juukseid, milles oli nii lõõskavpunast kui ka sügiskulla toone ja mis olid osavalt lõigatud nii, et katsid otsaesise ja osa põskedest. Aastarõngaid silmade ümber varjasid türkiissinised paksu raamiga prillid ja elegantse hooletusega seotud salli ülesandeks oli katta vaod kaelal. Ta riided olid soetatud Hysteriast või mõnest muust penskaritest hipidele mõeldud poest, muljet elavdasid mitmesugused satsid

ja kulinad, kirevad värvid ning poolsaapad. Terviktulemuseks oli üsnagi õnnestunud bluff. Põgusa pilgu ja kehvade prillidega oli Pike vanust pea võimatu öelda – ta näis saledam kui oli ja ka rüht oli hea.

„Seitsekümmend ja viis, mida see tähendab? Mitte tuhkagi. Mul kama kaks, kas olen viiskümmend ja kolm või üheksakümmend ja kaks. Või siiski mitte, põrgu päralt, ma ei kavatse iial olla 92! Igastahes võtan enne tableti sisse. Lauluga lähen hauda, elan ka seal täiel rinnal ja plumpsatan šampanjal korgi pealt otse Peetruse nina ees seal ... põrgu väravas, kus vana Peetrus meid ootab ... taevas, noh, pärgli pihta!“

Pike naeris oma monoloogi puändi üle liiga valjult ja ma mõistsin, et ta siiski oli üksjagu purjakil. Käekotis sobrades vaarus ta ohtlikult ning takerdus oma sõnadesse.

„Taevas, saatan ... ai, põrgu päralt, see tähendab, saatan on põrgus ja taevas jällegi ... ei, kurask ...“ Ta muudkui tuhnis oma kotis ja viimaks leidis otsitu. Plasku, no muidugi. „Võta üks klõmm, siis sa pole siuke tuimard.“

Võtsingi. Rüüpasin Pike soojast lapikust päris korraliku sõõmu miskit väga kanget ja kibedat. Ta nimetas seda vurtsunapsiks, omamoodi energijaogiks, millel pidi olema ühtaegu virgutav ja taastav toime. Ma ei tahtnud täpsemalt teada. Ma ei tahtnud täna olla mossis kuivik, peopidur. Üks lonks veel, mis sest ikka.

„Korralik libesti,“ läksin Pike meeleheaks tema stiiliga kaasa ja ulatasin pudeli tagasi. Pike raputas seda valamu kohal ning paistis olevat rahul, et olin joogile põhja peale teinud.

„Küll ma sulle veel libetit leian,“ kihistas ta ja patsutas oma märssi, oma esmaabipakki. „Avariivaru aitab alati hädast välja, hi-hi-hii ... Aga nüüd lähme ja otsime selle su Vikla-jalka üles.“

„Kirjosiipi,“ parandasin teda.

„Kindlasti pole see ta õige nimi. Ta valetas sulle, kasutu suudleja sihuke. Ehkki tundus nii usaldusväärne.“

Kari Kirjosiipit ei olnud kusagil näha, ta oli lahkunud, nagu lubaski. Pike ergutusnaps mõjus mulle liigagi hästi. Tantsisin rõõmsalt omaette, mida ma polnud kunagi varem teinud. Mingil hetkel tuli Hellu mulle meelde tuletama homset itaalia keele tundi ja läks siis koju, näost kahvatu. Mina aga tantsisin, keerlesin ja õõtsusin, ja Pike oli rõõmus, lausa nii rõõmus, et unustas meestehaji ning keskendus tüdrukute keskis lõbutsemisele.

„Ossa, Ullis, me oleme ägedad! Ühtekokku kaks rinda ja kolm vähki, sa saadana silmamuna!“ karjus ta mulle, keereldes ringiratast, käed lae poole sirutatud, nagu transis šamaan. Alles siis, kui ta üritas lauale ronida, püüdsin teda pidurdada. See tundus eluohtlik ettevõtmine.

„Kuradima puus jälle!“ kirus Pike ja nõudis napsi. „Peaks titaani vastu välja vahetama. Olen muide järjekorras.“

Ka leti ääres oli pikk järjekord. Tegin Pikele ettepaneku taksosappa minna, kuid teda polnud lihtne lahkuma keelitada. Piket tirides tõukas in kogemata pikali enda selja taga tuikuva meesterahva, nii et tema suust lendas põrandale valge hambarida, ülalõualuu plastikprotees. Üritasin maas siplevat onk-lit üles aidata. Kartsin juba, et lülivaheketas nihkub paigast – vähemalt minul, aga võib-olla ka meil mõlemal –, kuid lõpuks suutis mees end suurte pingutustega püsti ajada. Märkas siis oma ülemisi hambaid mu jalge ees ja oli kohe uuesti siruli. Pike tantsis taas – kui seda nõnda nimetada, sest ta vaarumisel puudus märgatav seos kõlaritest kõmiseva muusikaga.

„Noh, neiud, kas läheme öönapsule?“ asus mees asja juurde kohe, kui omil jalul püsti seisis, kõik hambad kenasti suus tagasi. Ta toetus mõlema käega harkkepile ja küsis, millise hooldusasutuse tüdrukud meie ka olla võiksim.

„Mitte mingisuguse!“ kähvas Pike nõrdinult. Papi ütles, et tema on Sinitaeva hoolekodu poiss, Pike aga kuulis nime valesti. Ta tahtis kohe Džinnitaeva kohta rohkem teada saada, kuid ma katkestasin ta sekeldamise. „Nüüd igatahes lähme. Võtame koos takso, ma teen sinu kaudu haagi.“

„Taksosappa! Viimane võimalus!“ röögatas Pike, oli kibekähku riidenagi juures ning hakkas maani ulatuvat kirjut hõlsti selga ajama, ju see mingit sorti mantel oli. Ta ei suutnud kuidagi varukat leida, keerles nagu vurr, naeris hirmuäratavat hüüani-naeru ning siirad ponnistused end riidesse saada ei kandnud vähimatki vilja. Seisin seal mõne hetke juhmi näoga, asjalik hall kevad-sügispalitu valesti kinni nõõbitud, kuni tundsin, et pean värske ööõhu kätte pääsema. Esplanadil lookles taksot ihkavate kõrtsiliste lõputuna näiv taaruv jõuk.

„See saba on ju pikem kui tervisekeskuse laborisse,“ torises minu ees seisev parukaga tüüp, vähist paraneja. Ta oli jõudnud juba refereerida mulle suure osa oma komplikatsioonidest. Just siis, kui püüdsin sellest rahvamassist meeleheitlikult Piket leida, tõmbas kindel käsi mu musta Mersu tagaistmele ja ma kuulsin pimedas taksos bassihäält kamandamas:

„Keravasse!“

Pöördusin oma südaõist kavaleri vaatama. Öös helendasid paksud valged ponisabasse seotud juuksed. Uks paugatas kinni ja auto hakkas vurama mulle juba tuttavas suunas. Valtonen koukis rinnataskust välja tabletilehe, naeratas kütkestavalt ning pistis Viagra suhu.

2

Õigupoolest algas mu uus elu sellest, kui leidsin ühe kasti põhjast vana aadresside ja telefoninumbritega märkmiku ajast, mil telefonid veel meie eest kontakte meeles ei pidanud. Lehitsesin seda hämmingus. Silme eest vilksas läbi tohutu hulk kaugeks jäänud inimesi – sõpru ja sugulasi, kellest ma polnud ammu midagi kuulnud. Kas mul tõesti oli omal ajal nii palju sõpru?

Sotsiaalmeedias olin tilpnenud juba hulk aega, see oli mu ainus aken välismaailma. Ent ma olin selline passiivne vaatleja, mu profiilis pole isegi fotot endast. Sirvisin seal pooltuttavate ja pisiprominentide uhkeldamisi puhkusereiside, laste ja hõrgutavate roogadega, klikkisin laikimisi õiteilus aedadele ja päikeseloojangus suvilamaastikele. Ent enamikku mu märkmikus kirjas olijatest sotsmeedias polnud. Vahest me tõesti hoidsime sidet viimati siis, kui veel üksteisele helistasime ja jõulutervitusi saatsime?

Mõnede puhul teadsin, et nad on surnud, nende nimede järele olin märkinud ristikese, et mitte kogemata kadunuke-sele jõulukaarti saata. Osa neist ei pakkunud pinget ja mõnede puhul ma ei suutnudki meenutada, kellega tegu. Ent kui olin kogu märkmiku hoolikalt läbi vaadanud, sain kokku lühikese nimekirja inimestest, kellega veel kohtuda tahaksin. Kirjutasin nende nimed tähestikulises järjekorras perekonnanime järgi üles, otsisin netist uued kontaktandmed, mõnele saatsin Facebookis sõbrakutse ja olulisematele otsustasin kohemaid helistada.

See hirmutas mind. Higi roomas kaenla alla ja süda puper-das. See oli nii kohutavalt ammu, kui ma viimati nende ini-mestega suhtlesin. Peaksin rääkima Olli surmast ja siis kuu-lama taas noid äranämmutatud kaastundeavaldusi. Viimastel aastatel olin puutunud kokku peamiselt vaid hooldustöötajate, sotsiaalametnike, lähima kaubanduskeskuse müüjate ja inva-taksode juhtidega. Paljud neist ei osanud soome keelt, nii et nendegagi piirdus vestlus paari lausega. Kuidas nüüd inimes-tega üldse rääkida? Mida mu vanad sõbrad pärast kõiki neid aastaid minust mõelda võivad? Ja kas nad on ikka veel mu sõbrad?

Kuradi kurat! Olli oli siruli nii kaua, et kõik pagesid me ümbert. Ka matusetalitus toimus väikeses ringis ja oli ääretult lahja, rahvast polnud õieti ollagi. Tuli paar kohusetundlikku sugulast ja üks uudishimulik naaber. Ja igal pool oled sa sunnitud taluma lakkamatuid käeraputusi. „Ole vapper,“ korrutavad kõik silma-kirjitsejad nagu ühest suust, kuni neile meenub, et naabri koer suri ära ja siis räägivad nad sellest pisaraid tagasi hoides ning jahuvad, kuidas me kõik kulgeme siin üheskoos, karide vahel

*elumere lainetes. Raudselt kõige öökimaajavam kõikidest rep-
liikidest on aga see õudne väljend: „Tean, mis tunne sul on.“
Põrguvärk – mitte keegi ei või teada, mis tunne mul oli, kui
Olli haigeks jäi ja lõpuks suri!*

Alustasin tähestiku algusest. Mu täditütre Ritva Aaltoneni numbril ei vastanud elav inimene, vaid salvestatud operaatori-
hää. Number pole enam kasutusel. Tõenäoliselt on Ritva sur-
nud või raskesti haige, eks uurin hiljem. Tegin ta nime juurde
pisikese risti. Praegu tuleb edasi rühkida, enne kui hoog otsa
saab.

„Hooldekodu Kliimaks, Harusha Aramduti kuuleb.“ Kuna-
gise ujumiskaaslase Raija Erkkilä telefonil kõne vastu võtnud
Aramduti ei saanud mu küsimusest aru, kuid ütles, et Raija
on kepivõimlemisel. Jäigi selgusetuks, millises seisus Raija on.
Kuid täies tippvormis 70-aastane vaevalt et hooldekodu jõu-
saalis aega veedaks. Tema nime järele panin küsimärgi.

Marko ristieema Riitta-Leena Haapanen oli surnud niivõrd
hiljuti, et ta numbrit poldud veel kinni pandud ja koguni tele-
fon piiksus kutsuvalt – kindel ühemõtteline rist seega. Kõne
võttis vastu ta abikaasa Risto. Loomulikult soovisime Ristoga
teeneteisele jõudu leinaga toimetulekuks ja muud sellist jama,
ehkki oleksime võinud otsemaid minna üheskoos kohvile nagu
võrdväärsed lesed. Risto ütles, et Riitta-Leena suri üsna rahuli-
kult agressiivsesse maksavähki, mis oli levinud aju.

„Siinjuures on see hea asi, et kui aju enam ei tööta, ei tunne
inimene valu,“ ütles Risto argisel toonil, nähes sel moel ilm-
selgelt oma mures ka helgemat poolt.

Vestlesime mõnd aega asjalikult koduhooldusest ja valu-
vaigistitest, kuni luiskasin, et uksekell heliseb – nii õnnestus
kõne viisakalt lõpetada. Jabur ettekääne! Mu uksekell ei helise

enam kunagi nüüd, mil põetajatel ja sotsiaalabilistel siia asja pole.

Onutütar Kirsti Hirvonen ei mäletanud üldse, kes ma olen. Õige pea sai mulle selgeks, et ta ei mäletanud õieti sedagi, kes ta ise on.

„Pean nüüd minema, õpilased ootavad,“ ütles ta ning katkestas kõne. Kirsti polnud õpetaja, vaid füsioterapeut ja ma ei saanudki aru, miks leiutas ta minust lahtisaamiseks sellise ettekäände.

Mu endine naaber Liisa Hulkkonen ärkas telefonihelina peale hoopiski Tais. Jutt jäi lühikeseks. Esitasin oma vabandussõnad, et polnud nii kaua ühendust võtnud, ja teatasin talle Olli surmast. Liisa end kaasatundmisega ei vaevanud.

„Vaat kui tore! Nüüd võid jälle elama hakata!“

Jäin tummaks. Ma polnud selle peale tulnudki, et ka niimoodi on võimalik öelda. Liisa lubas mulle kohe traati tõmmata, kui on Taist tagasi, kuigi tal polnud aimugi, millal see olla võiks. Ta kondas mööda laia ilma juba kolmandat aastat.

„Läksin kaheks nädalaks, kuid leidsin rannast toreda mehe, minust viisteist aastat noorema,“ jutustas ta. „Aitäh helistamast, aga ma peangi vist Jimmy üles äratama!“ Joonistasin Liisa nime järele päikese, mis veidral kombel nägi välja nagu vagiina.

Pooled kõnedest olid tehtud ja mulle tundus, nagu oleksin vähemalt saja-aastane. Liisa oli ilmselt erand. Kaksteist aastat mu elust olid libisenud mööda lähedast hooldades ja selle aja jooksul on mu sõbrad siitilmast lahkunud, haigeks jäänud või mälu kaotanud. Kas kõik need kadunukesed ja hooldekodude asukad on tõesti mu eakaaslased?

Läksin peegli ette. Panin lugemisprillid ninale ja vaatasin tõe – see tähendab iseendale – näkku, läbi suurendavate prilliklaaside, kartmatult. Ma polnud ammu midagi sellist teinud.

Ollit talitades ei hoolinud ma sellest, kuidas välja näen. Pealegi on vannitoas hämar ja igahommikune kiirpilk ilma prillideta omaenda näole oli puhas enesepettus – nüüd sain sellest hästi aru. Mu näkku oli äkitselt tekkinud hulganisti kortse, lausa suuri vagusid, lisaks tavalistele joonekestele ja uuretele. Elatud elu! Vaimustavad mälestused!

Masin. Jummel küll, ma olen masin! Ma ei ela elu, vaid teostan seda nagu robot, nagu üks neetult usin robot. Ja nii, põrgu päralt, tulengi toime kõigega, mida elu mulle ette sülgab, rinnavähi ja põetamisorjusega. Teen läbi tsütostaatikumikuurid ja operatsioonid, siis käärin käised üles ja hakkän toitma, pesema, pissitama ja ümber keerama taimeks kuhtunud meest. Teen, hambad ristis, mida vaja, sest selline on elu.

Kui Olli elas, olin ise elav surnu, ja nüüd, kui Olli on surnud, tahaksin ellu ärgata, kuid kirevase päralt, ma ei tea, kuidas. Olen vaba – esimest korda oma elus. Vaba tegema mida? Ja koos kellega, kurat võtaks?

Mu juuksed on heas seisus ja paksud, ehkki veidi liiga pikad ja kummastavalt hallid. Olen alati imetlenud soliidselt hallinenud naisi, ent mu enda puhul ei näe hall pea üldse stiilne välja. Meelekohtades ja põskedel mingid laigud, aga eks need kuuluvad asja juurde, kuidas siis muidu. Üks sünnimärk laubal paistis hetkeks olevat ilmselge melanoom, kuid siis meenus mulle, et see tume latakas on kogu aeg olnud täpselt samasugune. Kael on lihtsalt õudne, lotendav nagu kalkunil, kuid küllap on seegi üsna loomulik. Silmad paistavad laugude alt veel välja, ent ilmselt mitte enam kauaks. Kergitasin silmalauge ja mõtlesin, kas meie riiklik tervishoid võiks iluopi kinni plekkida. Vaatevälja

varjavad laud on ju ohtlikud: võiksin kogemata mõne ringi lippava kuueaastase alla ajada, kui mul auto oleks.

Tõepoolest – vanus pole üksnes number, see on kõik see, mida näen peeglist. Nii mõnelegi minu aastakäigust tähendab see dementsust, vähidiagnoosi ja ravimatuid haigusi, paljudele ka podagrat, liigeste kulumist ning kaeoperatsioone. Mida rohkem ma end jõllitasin, seda enam jõudsin aga veendumusele, et olen vanusega ainult paremaks muutuv eksemplar. Olen terve ja elus, seisan omil jalgel ja mäletan, kelle vannitoas end vahin.

Broneerisin netis aja paari nädala pärast Helsingisse juuksurisse ning jätkasin kangekaelselt oma telefonitööd. Järgmiseks oli nimekirjas Hellu, Helena Kaakkuri, lapsepõlvesõbratar kodukülast. Helluga koos tulimegi kohe pärast keskkooli lõpetamist pealinna seiklema.

„Kui tore, et helistasid! Mul on täiega süümekad olnud!“

Hellu pihtis mulle, kui pahasti ta tundis end selle pärast, et oli nagu kõik teisedki mu elust kadunud, kui Olli haigestus. Lohutasin teda nagu oskasin. Polnud tema süü, et me polnud ühendust pidanud – mina olin ju see, kes katkestas sidemed. Ei helistanud, ei läinud klassi kokkutulekulegi, ehkki viis aastat tagasi oli meil juubel – 50 aastat kooli lõpetamisest.

„Tead, ega seal midagi lõbusat küll polnud. Eriti absurdne on ikka juubeldada selle puhul, et nooruse kõrghetkest on möödas 50 aastat.“

Hellu oli tõesti tema ise, jutukas ja rõõmsameelne. Koutua ühiskooli kuldvilistlasi oli kohale tulnud vaid seitse. Koolimaja oli maha lammutatud ja üritus peeti naaberlinnas ühes moodsas gümnaasiumihoones, kuhu olid kutsutud ka teiste likvideeritud koolide vanurid. Õhtupoolikul pressis meie klass end kahte autosse ja tegi auringi kodukülas, mida sisuliselt enam olemaski polnud.

„Seal on ühendatud viis vaesunud valda, ja Koutua nimi on nüüd Suur-Muukkola. Endise Väike-Muukkola raamatu-koguhoidja olla nimekonkursi võitnud.“

Meie kooli krundile ehitati 90-ndatel vallamaja, ent seegi oli juba tarbetuks muutunud. Hellu sõnul olid tühjas majas vaid pensioniameti kontor ja grafitid. Pärast auringi sõideti Suur-Muukkola keskusesse ning peeti nukravõitu pidusöök restoranis Pizzeria Post.

„Ega muid võimalusi olnudki.“

Hellu rääkis, et teised meie omad näinud välja nagu vanamutid, olid endile beežid hilbud selga ajanud ja kaks neist kõn-disid rulaatori najal, üht lükati koguni ratastoolis. Ka üks mees oli veel elus, kuid Hellule ei tulnud ta nimi kohe meelde.

„See poiss, kelle isa oli sõjas surma saanud ja kes püksi pisis, kui pidi kaardil Uurali mäestikku näitama.“

„Pertti Korhonen!“

„Just, tema jah, elab Vantaas ja koostab oma sugupuud.“

Kui olime tunnikese lobisenud, oli mu telefon tuline ja higist niiske. Olin kuulnud kõike Hellu põlveuringutest ja kilpnäärmehädadest, roketest hobidest ja naabrite lahku-minekutest. Hellu ise lahutas mehest ammu, kui ta Esko leidis endale noorema. Kuid ega see sinnapaika jäänud. Ka too noo-rem naine vananes millalgi ja kui temagi „parim enne“ mööda sai, otsis Esko veelgi noorema ning kogu selle möllu sees said Hellust ja ta eksmehe eksnaisest head sõbrad.

„Ühine vaenlane ühendab. Me tegime Tuulaga koos kõik-sugu toredaid asju, käisime kinos ja kunstinäitustel.“

„Aga enam mitte?“

„Ei, Tuula on surnud.“

Kõne katkes nagu noaga lõigatult. Tõenäoliselt sai Hellu mobla aku tühjaks, sest kui püüdsin talle uuesti helistada, teatas

kuiv mehehää!l, et valitud numbriga ei saa hetkel ühendust. Ja siis sedasama rootsi keeles – seega räägitakse kusagil veel ka teist riigikeelt.

Pärast lühikest hingetõmbepausi käiasin edasi. Ainus meesterahvas, kelle olin nimekirja pannud, oli Olli koolikaaslane Heikki Kukkonen. Tema oli mulle alati meeldinud, kuid mu helistamine ajas ta segadusse. Vahest šokeeris teda ikka veel mõte, et ta parim sõber on surnud, kusjuures selles polnud midagi traagilist või ootamatut. Või siis arvas ta, et püüan ehk mingit kohatut ettepanekut teha. Ehk mäletas temagi toda jaaniõhtut umbes sada aastat tagasi, kuidas me teineteise najale toetusime, kui kõik teised juba magasid.

„Sirikka-Liisa tuligi koju! Mu naisuke käib kolmapäeviti koorilaulus,“ teatas Heikki ülemäära valjult. „Tead, me käime iga päev ujumas ja pärast jalutame kenasti üheskoos basseinist koduni. Ja reedeti on meil siin senioride keskuses teatriklubi.“

Jäänud oli veel vaid üks nimi, Pirkko Suikkari, vana sõber ülikooliajast. Pike. Teda oli Facebooki profiilipildilt lihtne ära tunda, kuna foto oli tehtud vähemalt 20 aastat tagasi. Sellised tahaksime me ju kogu aeg olla – täiskasvanud, kuid mitte veel vanad.

„Oi, kurask, Ullis!“ kirjutas Pike hilisõhtul sõnumisse, mille ilmestamisel ta emotikonidega ei koonerdanud. Ta viibis parajasti oma maamajas, kuhu oli kolinud juba volbripäeval. „Ma olen siin alati maist hilissügiseni (*õudust väljendav nägu, mets-siga, lendav kotkas*). Lasen jalga siis, kui esimene lumi maha tuleb (*traktor, grimassitav nägu*). Küll külm iga roju oma koju ajab (*põrsanägu, pisaratega naerunägu*) või kepinälg (*baklažaan, naerunägu*)!“ Oi, kuidas ma neid märgijorusid ei salli!

„Olli suri lõpuks ja mõtlesin, et peaksin elama hakkama,“ kirjutasin talle, üleliia lühidalt ja kuivalt. Pike oli sotsmeedias

suhtlemises osav. Ta vorpis imekiiresti teksti, mis kõlas nagu päris jutt: „Igavesti mõnus on siin suvilas, räägin muttide ja mäkradega (*silma pilgutav naerunägu*). Kord nädalas käin külast vorsti ja veini toomas (*kolm südant*), muul juhul end riidesse ei panegi (*pühapaistega nägu*). Hellu oli juulis natuke aega siin, talle ei meeldinud (*nutunägu ja ahv, kes katab kätega silmad*).“

Tähendab, Hellu ja Pike olid ühendust hoidnud, sellal kui mina passisin, et Olli voodist välja ei kukuks või oma eritiste sisse ei lämbuks. Mõeldes, kui paljust olin ilma jäänud, tundsin end halvasti, ma oluks nagu armukade. Tegelikult, kui mind poleks, siis Hellu ja Pike ei tunnekski teineteist. Nad mõlemad on minu sõbrannad, kelle just mina olin juhuslikult omavahel tuttavaks teinud.

Pike jätkas oma jura, kuigi ma polnud ta eelmisele pläkutamisele reageerinud. „Aga kui sa, Ullis, oled mängus tagasi, ma just hakkan stadisse* sõitma (*mitu nägu ja takso*). Me peame jälle ree peale saama (*paar veiniklaasi, šampanjapudeli avamine, päikesepriillidega naerunägu*)! Seal on meiesuguste jaoks lausa hämmastavad šansid (*kõpsking, musiemotikon*). Sa pole ju ainu- mas lesk või lahutatud linna peal (*tantsivad figuurid, viis tuksuvat südant*). Meil on elu parim aeg (*rodu erinevaid naerunägusid ning nende vahel üks pingviin, ilmselt kogemata sinna sattunud*).“

---

* Stadi – Helsingi slängis kesklinn (või ka laiemalt Helsingi ilma äärelinnadeta), tuleneb rootsikeelsest sõnast *stad* (linn).

3

Kiirustasin Keravast Taga-Töölös asuvasse rahvaülikooli jõudmiseks täitsa ilmaasjata. Olin ainsana õigeaegselt kohal. Pike saatis sõnumi, et ei saa tulla. Hellu jäi natuke hiljaks, nägi väsinud välja, kurtis, et kõik ta tervisekäevõru näidud on murettekitavalt kehvad ning püüdis mult välja peilida infot Pike ja ülejäänud õhtu kohta. Ma ei vastanud, vaid teesklesin, et olen keskendunud õpetaja kuulamisele.

Õpetaja oli veel päris lapseohtu, alaealine nagu tervisekeskuse tohter. Ka tema nimi oli minu jaoks kummaline ehk noortele tüüpiline: Miisa või Yannika, ei mäleta täpselt. Ta oli tohutult energiline ja sõbralik, veidralt riides, nagu keeleõpetaja peabki.

Hellule meeldis keeli õppida, kõiki võimalikke keeli. Ta ütles ikka, et õppida tuleb selleks, et teraseks jääda. Samal põhjusel käis Pike juba viiendat aastat turistidele mõeldud hispaania